

СИСТЕМА ЗА РЕГИСТРАЦИЯ И АНАЛИЗ НА ДАННИ ОТ SBN-90

Митьо Георгиев Митев - ТУ София, кам. ЕТ
(тел. 02/965-20-56, E-mail: mitev@acad4sun.vmei.acad.bg)

Чавдар Борисов Ленеv - ИЯИЯЕ, БАН, София
(тел. 02/714-43-93 E-mail: lenev@inrne.bas.bg)

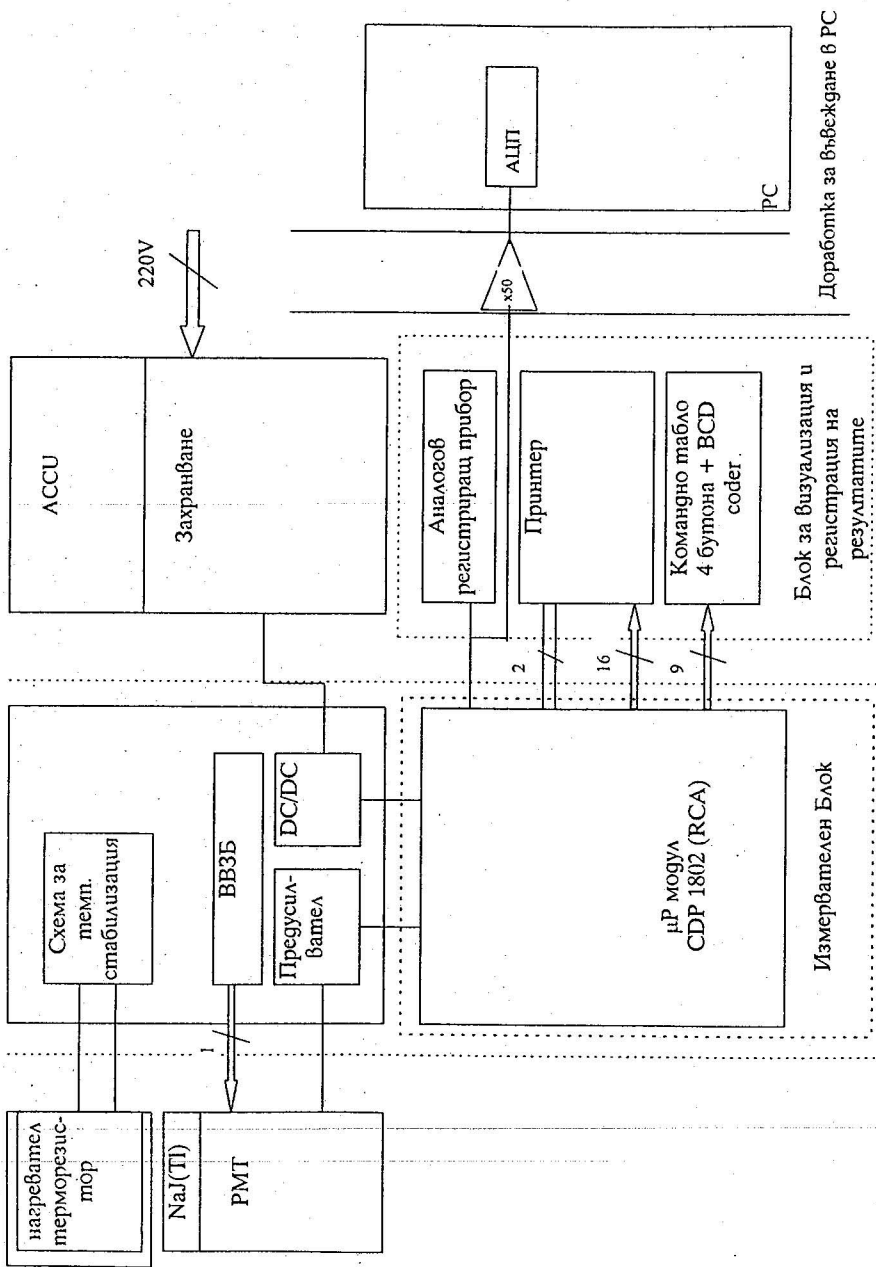
System for Registering and Analysis of SBN-90 Data.
Measuring dose rate of ambient gamma background with SBN-90 implies problems with insecure work of mechanical registers and further with nonexistence of automatic input channel for downloading measured data onto automatic PC-based system. Patches having been made so far intensify this problem instead of presenting suitable solutions.

An embedded microprocessor system has been developed to further secure service use and to add some new features to a previous existing mainframe.

За непрекъснато следене мощността на гозата на гама-фона на територията на ИЯИЯЕ - София през последните 5 години е използван френския прибор SBN-90 (фиг.1). Приборът се характеризира с енергийно-зависима скала от 50 KEV до 2 MEV и диапазон на мощностите от 10 до 100000 nGy/h. Пригоден е за денонощна непрекъсната работа в температурния диапазон от -30 °C до +50 °C, независимо от метеорологичните условия. Има вградено акумулаторно хранване, обезпечаващо непрекъсната работа до 6 часа при отпадане на мрежовото хранване. Периода на измерване е 10 sec, като от тях чрез осредняване се получават 5 минутни стойности. Часовите стойности се получават чрез осредняване на 5 мин. стойности и се отпечатват на хартиен носител.

С цел автоматизирано снемане на данните от измерванията и съхранение на магнитен носител е извършвана доработка за връзка с РС чрез усилване на сигнала от щатния аналогов изход и вграждане на ADC в компютъра.

В процеса на експлоатация апаратурата е доказала метрологичните си характеристики, но при опит да се използва в необслужваеми пунктове е показала ненадежна работа, което е възпрепятствало изграждането на мрежа за наблюдение на гама-фона. При използването на измерител на мощността на гозата тип SBN-90 с извършената преработка възникват проблеми, свързани с

презапускането на прибора след прекъсване на мрежовото захранване за време, по-голямо от периода за автономна работа, ненадежната работа на механичните регистриращи устройства и високото ниво на шумовете в добавената аналогова част за въвеждане на данните в персонален компютър.

За повишаване надежността при експлоатацията и разширяване възможностите на апаратурата е вградена контролно-регистрираща микропроцесорна система (КРМС) - фиг.2, която:

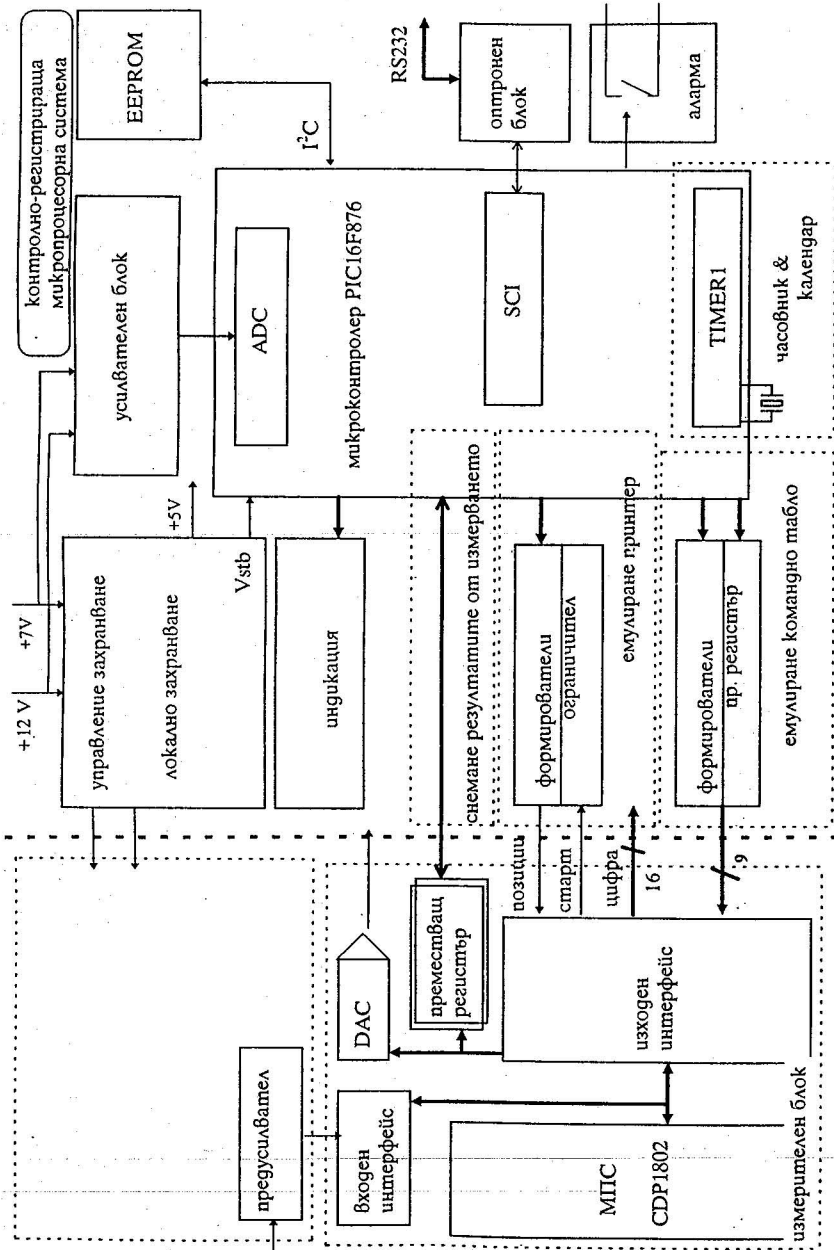
- осъществява автоматично рестартиране на SBN-90 чрез съответните програмни процедури и с помощта на въведения блок за емулиране на командното табло;
- емулира програмно работата на механичното регистриращо устройство чрез блока за емулиране на принтер, позволявайки то да бъде премахнато;
- осигурява пряко снемане на данните от измерванията, без двойно преобразуване. За целта паралелно на цифро-аналоговия преобразувател в измерителната част е добавен преместващ регистър, позволяващ да бъдат въведени в КРМС цифровите данни от последното измерване за мощността на гозата. По този начин се елиминират грешките, които неминуемо възникват при двойното аналого-цифрово преобразуване.

В процеса на работа контролно-регистриращата микропроцесорна система може да се намира в един от следните режими на работа:

- предаване на 10 sec. данни в момента на постъпването им;
- предаване на постъпващите и запазени данни при поискване, в съответствие с вградения протокол;
- работа с понижена консумация /изключване на SBN-90/.

В процеса на своята работа контролно-регистриращата система реализира следните функции:

- снима 10 sec. резултати от измерителя;
- натрупва усреднени часови стойности, определя средно стандартно отклонение, min. и max. стойност за период 1 денонощие;
- натрупва в енергонезависима памет (I2C EEPROM) усреднени дневни стойности, определя средно стандартно отклонение, min. и max. стойност за период 1 година;
- следи за наличие на мрежово захранващо напрежение и изключва системата при разреждане на резервиращия акумулатор по определена стойност;

Фиг. 2

- следи за превишаване на зададена прагова стойност на мощността на дозата и изработва алармиращ сигнал;
- регистрира периодите на включване/изключване на SBN-90 и контролно-регистращата система;
- поддържа (програмно) часовник с календар;

В резултат на въвеждане на контролно-регистращата микропроцесорна система се постигат следните преимущества:

- Повишена е надежността на работа на SBN90 вследствие премахването на ненадежните механични регистриращи устройства.
- Гарантирано е автоматично презапускане на прибора при възстановяване на захранващото напрежение.
- Обезпечена е възможност за гълговременно (1 година) натрупване на обобщени данни от измерванията.
- Създадена е възможност за директно въвеждане на данните от измерванията или обобщените запазени данни в автоматизирана компютърна система.
- Въведени са функции за регистриране режимите на работа и периодите на включване и изключване на регистриращата система и измерителя мощността на дозата.

Литература:

1. SBN-90 Saphymo - Phy. Grupe befie, 1981.
2. Microchip Technology Inc. Data Sheet 30292B, 1999